

تقرب

تقرب نزدیکی جستن به خداست .

فهرست مندرجات

- ۱ - معنای تقرب به خدا
- ۱.۱ - معنای تقرب در فرهنگ اسلامی
- ۱.۲ - کاربرد تقرب و قرب در علوم گوناگون اسلامی
- ۱.۳ - تقرب در فلسفه اخلاق
- ۱.۴ - قصد قربت در علم فقه
- ۱.۵ - قرب فرایض و قرب نوافل
- ۱.۶ - تقسیم دیگر
- ۱.۷ - واژه قرب در قرآن کریم
- ۱.۸ - تقرب در روایات و ادعیه
- ۲ - فهرست منابع
- ۳ - پانویس
- ۴ - منبع

معنای تقرب به خدا

تقرب مصدر باب تفعّل و از ریشه «ق ر ب» است. قرب در لغت خلاف بُعد [۱۱][۲][۳] و به معنای نزدیکی است [۴][۵][۶]؛ خواه مادی یا معنوی [۷]. بنابراین در موارد گوناگونی مانند نزدیکی از حیث زمان ، مکان ، نسبت، منزلت و... به کار می‌رود. [۸][۹][۱۰] گفته شده است: **قرب** در مکان و قربت در منزلت و قربی و قرابت در خویشاوندی استعمال می‌شوند. [۱۱] به اعتقاد برخی واژه قرب ابتدا درباره پدیده‌های جسمانی به اعتبار نسبت مکانی آنها به کار می‌رفت؛ ولی پس از آن توسعه یافت و در غیر مکان مانند نزدیکی از جهت زمان نیز استعمال شد و سپس مجدداً گسترش یافت و در حقایق غیر جسمانی نیز به کار رفت. [۱۲] تقرب در لغت به معنای **طلب** نزدیکی است. [۱۳]

← معنای تقرب در فرهنگ اسلامی

در فرهنگ اسلامی، تقرب به معنای طلب نزدیک شدن به خداوند با انجام دادن اعمال است [۱۴][۱۵][۱۶] و کسانی که به قرب الهی رسیده‌اند «مقرب» نامیده می‌شوند و از آنجا که در حقیقت **خدا بنده** خویش را به خود نزدیک می‌سازد، یکی از اسماء الهی «مقرب» [۱۷][۱۸] است.

← کاربرد تقرب و قرب در علوم گوناگون اسلامی

تقرب و قرب در علوم گوناگون اسلامی خصوصاً عرفان کاربرد فراوان دارند؛ عارفان قرب را به صورت‌های گوناگونی تعریف کرده‌اند؛ مانند استغراق وجود **سالک** در عین جمع (مقام جمع)، با غیبت از جمیع صفات خود، تا جایی که از **صفت قرب** ، استغراق و غیبت خود هم غایب شود، از میان برداشتن هرچه پیش آید، اطاعت خدا [۱۹][۲۰][۲۱]، نزدیکی به خدا با **مکاشفه** و **مشاهده** [۲۲] و انقطاع از غیر خدا. [۲۳]

← تقرب در فلسفه اخلاق

در فلسفه اخلاق، برخی قرب به خدا را مطلوب نهایی **انسان** و ملاک ارزشمند بودن فعل اخلاقی را تأثیر آن در نزدیک کردن صاحبش به خدا دانسته‌اند. [۲۴]

← قصد قربت در علم فقه

در علم فقه ، **قصد قربت** ، **شرط صحت عبادات** دانسته شده [۲۵][۲۶] و وجوب آن در عبادات با آیات، روایات و اجماع ثابت شده است [۲۷][۲۸][۲۹][۳۰]؛ ولی فقیهان در تفسیر قصد قربت مفاهیم دیگری به جز **قرب روحانی** را ارائه کرده‌اند. [۳۱][۳۲][۳۳] یکی از بزرگ‌ترین فقیهان امامیه ، قصد قرب روحانی را از غایات و انگیزه‌های قصد امتثال دانسته و گفته است: قصد قرب روحانی قطعاً **واجب** نیست و اثبات **وجوب** آن با آیات و روایات ناممکن است. [۳۴][۳۵]

← قرب فرایض و قرب نوافل

برای قرب تقسیماتی ذکر شده است که مهم‌ترین آنها تقسیم به **قرب فریاض و نوافل** است. عارفان با اقتباس از حدیث مشهور نبوی [۳۶][۳۷] این تقسیم را ارائه کرده و در توضیح آن گفته‌اند: قرب فریاض هنگام فناء ذات بنده در ذات خداوند حاصل می‌شود و نتیجه آن این است که بنده، **گوش و چشم و دست خدا** می‌گردد و قرب نوافل، هنگام فناء صفات وی در صفات الهی حاصل می‌شود و نتیجه آن این است که خدا، گوش و چشم بنده می‌گردد، بنابراین رتبه قرب فریاض از قرب نوافل برتر است [۳۸][۳۹][۴۰]؛ ولی برخی مرتبه قرب نوافل را برتر دانسته‌اند. [۴۱][۴۲]

← تقسیم دیگر

برپایه تقسیم دیگری، قرب یا با **علم نظری** به دست می‌آید یا با **علم کشفی** یا با **عمل** و قسم سوم، خود یا با ادای واجبات حاصل می‌شود یا با انجام دادن مستحبات و برترین قرب، **علم کشفی توحید** است. [۴۳]

← واژه قرب در قرآن کریم

قرآن کریم در آیات بسیاری با واژه‌ها و تعبیرهای گوناگون، به گونه‌ای بر تقرّب و مسائل آن تأکید کرده است؛ مانند مشتقات قرب، [۴۴][۴۵][۴۶][۴۷][۴۸] **طلب** و **وسيله**، [۴۹][۵۰] **لقاء الله** [۵۱][۵۲][۵۳][۵۴]، [۵۵][۵۶] **طلب وجه الهی** [۵۷][۵۸][۵۹][۶۰][۶۱][۶۲][۶۳][۶۴][۶۵][۶۶] عنديت [۶۷][۶۸][۶۹][۷۰][۷۱][۷۲][۷۳][۷۴] [۷۵] **مقام محمود** [۷۷][۷۶] **توبه** به سوی خدا [۷۸][۷۹][۸۰][۸۱][۸۲] یا این توضیح که در این آیات به **استغفار** و سپس توبه فرمان داده شده است و چون استغفار توبه از گناهان را در بر دارد، می‌توان گفت مقصود از توبه در این آیات، توبه کردن از گناهان نیست، بلکه حرکت و تقرّب به سوی خداست [۸۳]، رفتن به سوی خدا [۸۴][۸۵][۸۶][۸۷] آمدن نزد خدا [۸۸]، [۸۹] **دنو**، [۹۰][۹۱] صعود، [۹۲] **اتخاذ سبیل** [۹۳][۹۴][۹۵][۹۶][۹۷][۹۸][۹۹][۱۰۰][۱۰۱][۱۰۲][۱۰۳][۱۰۴][۱۰۵] **ولایت** [۱۰۶] رفع [۱۰۷][۱۰۸] **عمل صالح** [۱۰۹][۱۱۰] **سُك** [۱۱۱][۱۱۲]، تسلیم چهره به سوی خدا [۱۱۳][۱۱۴][۱۱۵][۱۱۶] و مشتقات **اخلاص**، [۱۱۷][۱۱۸][۱۱۹][۱۲۰][۱۲۱] [۱۲۲] **عمل خالص**، عملی است که هیچ انگیزه‌ای جز **طلب قرب الهی** در آن نیست. [۱۲۳][۱۲۴][۱۲۵]

← تقرب در روایات و ادعیه

در روایات [۱۲۶][۱۲۷][۱۲۸][۱۲۹][۱۳۰] و **ادعیه** [۱۳۱][۱۳۲] نیز به تقرّب، توّجّهی ویژه شده است.

فهرست منابع

- (۱) احیای حکمت، علیقلی بن فرحجای خان (م. ۱۰۹۱ ق.)، به کوشش فاطمه فنا، احیاء کتاب، ۱۳۷۷ ش؛
- (۲) اربعین، البهانی (م. ۱۰۳۱ ق.)، ترجمه و کوشش: یخشایشی، قم، نوید اسلام؛
- (۳) اسرار الحکم، هادی السبزواری (م. ۱۲۸۹ ق.)، به کوشش میانجی، تهران، کتابفروشی اسلامیة، ۱۳۶۲ ش .
- (۴) اعلام قرآن، خزائلی، تهران، امیرکبیر، ۱۳۷۱ ش .
- (۵) اعلام القرآن، شبستری، قم، دفتر تبلیغات، ۱۳۷۹ ش .
- (۶) بصائر ذوی التمییز، الفیروز آبادی (م. ۸۱۷ ق.)، به کوشش مجدعلی النجار، بیروت، المكتبة العلمية .
- (۷) تاج العروس، الزبیدی (م. ۱۲۰۵ ق.)، به کوشش علی شیری، بیروت، دارالفکر، ۱۴۱۴ ق .
- (۸) التبیان، الطوسی (م. ۴۶۰ ق.)، به کوشش احمد حبیب العاملی، بیروت، دار احیاء التراث العربی .
- (۹) التبیان فی آداب حملة القرآن، النووی (م. ۶۷۶ ق.)، به کوشش احمد عدنان، بغداد، مطبعة السعد، ۱۹۸۹ م .
- (۱۰) التحقیق، المصطفوی، تهران، وزارت ارشاد، ۱۳۷۴ ش .
- (۱۱) ترتیب العین، خلیل (م. ۱۷۵ ق.)، به کوشش بکایی، قم، نشر اسلامی، ۱۴۱۴ ق .
- (۱۲) تفسیر الجلالین، جلال الدین المحلی (م. ۸۶۴ ق.)، جلال الدین السیوطی (م. ۹۱۱ ق.)، بیروت، النور، ۱۴۱۶ ق .
- (۱۳) تفسیر راهنما، هاشمی رفسنجانی و دیگران، قم، دفتر تبلیغات، ۱۳۷۳ ش .
- (۱۴) تفسیر روح البیان، بروسوی (م. ۱۱۲۷ ق.)، بیروت، دارالفکر .
- (۱۵) تفسیر الصافی، الفیض کاشانی (م. ۱۰۹۱ ق.)، بیروت، نشر اعلامی، ۱۴۰۲ ق .
- (۱۶) تفسیر غریب القرآن الکریم، الطریحی (م. ۱۰۸۵ ق.)، به کوشش مجد کاظم، قم، زاهدی .
- (۱۷) تفسیر فرائد الکوفی، الفرائد الکوفی (م. ۳۰۷ ق.)، به کوشش مجد کاظم، تهران، وزارت ارشاد، ۱۳۷۴ ش .
- (۱۸) تفسیر القرآن العظیم، ابن کثیر (م. ۷۷۴ ق.)، به کوشش مرعشلی، بیروت، دارالمعرفة، ۱۴۰۹ ق .
- (۱۹) تفسیر القرآن الکریم، سید صمد المتألمین (م. ۱۰۵۰ ق.)، به کوشش خواجوی، قم، بیدار، ۱۳۶۶ ش .
- (۲۰) تفسیر القرآن الکریم، سید مصطفی خمینی (م. ۱۲۵۶ ش.)، به کوشش سجادی، تهران، وزارت ارشاد، ۱۳۶۲ ش .
- (۲۱) تفسیر القمی، القمی (م. ۳۰۷ ق.)، به کوشش الجزایری، لبنان، دارالسرور، ۱۴۱۱ ق .
- (۲۲) التفسیر الکبیر، الفخر الرازی (م. ۶۰۶ ق.)، قم، دفتر تبلیغات، ۱۴۱۳ ق .
- (۲۳) تفسیر مجاهد، مجاهد (م. ۱۰۲ ق.)، به کوشش مجد عبدالسلام، دارالفکر الاسلامی الحدیث، ۱۴۱۰ ق .
- (۲۴) تفسیر نمونه، مکارم شیرازی و دیگران، تهران، دارالکتب الاسلامیة، ۱۳۷۵ ش .
- (۲۵) تفسیر نورالثقلین، العروسی الجوزی (م. ۱۱۱۲ ق.)، به کوشش رسولی محلاتی، اسماعیلیان، ۱۳۷۳ ش .
- (۲۶) جامع البیان، الطبری (م. ۳۱۰ ق.)، به کوشش صدقی جمیل، بیروت، دارالفکر، ۱۴۱۵ ق .
- (۲۷) الجامع لأحكام القرآن، القرطبی (م. ۶۷۱ ق.)، بیروت، دارالکتب العلمیة، ۱۴۱۷ ق .
- (۲۸) الجواهر الحسان، الثعالبی (م. ۸۷۵ ق.)، به کوشش ابومجد الغماری، بیروت، دارالکتب العلمیة، ۱۴۱۶ ق .
- (۲۹) جواهر الکلام، النجفی (م. ۱۲۶۶ ق.)، به کوشش فوجانی، بیروت، دار احیاء التراث العربی .
- (۳۰) خلاصة شرح تعرّف، به کوشش احمد علی رجایی، بنیاد فرهنگ ایران .
- (۳۱) دایرة المعارف فارسی، مصاحب و دیگران، تهران، امیرکبیر، ۱۳۵۶ ش .
- (۳۲) ذخیره المعاد، مجد باقر السبزواری (م. ۱۰۹۰ ق.)، آل البیت(علیهم السلام) لاحیاء التراث .
- (۳۳) رساله‌های شاه نعمت الله ولی، به کوشش جواد نوربخش، تهران، انتشارات خانقاه نعمت اللهی، ۱۳۵۶ ش .
- (۳۴) الروضة البهیة، الشهد الثانی (م. ۹۶۵ ق.)، به کوشش کلانتر، قم، مکتبة الداوری، ۱۴۱۰ ق .
- (۳۵) روض الجنان فی شرح ارشاد الازدهان، الشهد الثانی (م. ۹۶۵ ق.)، قم، آل البیت(علیهم السلام) لاحیاء التراث .
- (۳۶) ریاض المسائل، سید علی الطباطبائی (م. ۱۳۳۱ ق.)، قم، موسسة آل البیت(علیهم السلام)، ۱۴۱۸ ق .
- (۳۷) زادالمسیر، ابن الجوزی (م. ۵۹۷ ق.)، بیروت، المکتب الاسلامی، ۱۴۰۷ ق .
- (۳۸) شرح توحیدالصدوق، قاضی سعید قمی (م. ۱۱۰۷ ق.)، به کوشش حبیبی، تهران، وزارت ارشاد، ۱۴۱۵ ق .
- (۳۹) شرح چهل حدیث، امام خمینی(قدس سره) (م. ۱۳۶۸ ش.)، تهران، نشر آثار امام(قدس سره)، ۱۳۷۶ ش .
- (۴۰) شرح فصوص الحکم، قیصری (م. ۷۵۱ ق.)، به کوشش آشتیانی، تهران، علمی و فرهنگی، ۱۳۷۵ ش .
- (۴۱) فتح القدر، الشوکانی (م. ۱۲۵۰ ق.)، بیروت، دارالمعرفة .
- (۴۲) الفتوحات المکیة، محیی الدین بن عربی (م. ۶۲۸ ق.)، به کوشش عثمان یحیی، قاهرة، الهيئة المصرية، ۱۴۰۵ ق .
- (۴۳) فرشتگان (تحقیق قرآنی روایی و عقلی)، علیرضا رجالی تهرانی، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۶ ش .
- (۴۴) فرهنگ اصطلاحات و تعبیرات عرفانی، سید جعفر سجادی، تهران، زبان و فرهنگ ایران، ۱۳۷۸ ش .
- (۴۵) فرهنگ نوربخش اصطلاحات تصوّف، جواد نوربخش، یلدا قلم، ۱۳۷۲ ش .
- (۴۶) فقه القرآن، الراوندی (م. ۵۷۳ ق.)، به کوشش حسینی، قم، کتابخانه نجفی، ۱۴۰۵ ق .

- (۴۷) فلسفه اخلاق، مجدنتقی مصباح، تهران، روزنامه اطلاعات .
- (۴۸) القاموس المحيط، الفيروزآبادی (م. ۸۱۷ ق.)، به کوشش مرعشلی، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۱۷ ق .
- (۴۹) الکافی، الکلینی (م. ۳۲۹ ق.)، به کوشش غفاری، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۷۵ ش .
- (۵۰) کشف الاسرار، میبیدی (م. ۵۲۰ ق.)، به کوشش حکمت، تهران، امیر کبیر، ۱۳۶۱ ش .
- (۵۱) کنز العمال، المتقی الهندی (م. ۹۷۵ ق.)، به کوشش صفوة السقاء، بیروت، الرسالة، ۱۴۱۳ ق .
- (۵۲) لسان العرب، ابن منظور (م. ۷۱۱ ق.)، به کوشش علی شیروی، بیروت، دار احیاء التراث العربی، ۱۴۰۸ ق .
- (۵۳) مجمع البیان، الطبرسی (م. ۵۴۸ ق.)، به کوشش گروهی از علماء، بیروت، اعلمی، ۱۴۱۵ ق .
- (۵۴) مجموعه آثار، مرتضی مطهری (م. ۱۳۵۸ ش.)، تهران، صدرا، ۱۳۷۷ ش .
- (۵۵) المحجة البيضاء، الفيض الکاشانی (م. ۱۰۹۱ ق.)، به کوشش غفاری، قم، نشر اسلامی .
- (۵۶) مستند الشیعه، احمد النراقی (م. ۱۳۴۵ ق.)، قم، آل البيت (علیهم السلام) لاحیاء التراث، ۱۴۱۵ ق .
- (۵۷) المصباح، الکفعمی (م. ۹۰۵ ق.)، بیروت، نشر اعلمی، ۱۴۱۴ ق .
- (۵۸) مصباح الهدایه، عزالدین محمود الکاشانی (م. ۷۳۵ ق.)، به کوشش همایی، تهران، هما، ۱۳۷۳ ش .
- (۵۹) معجم اعلام القرآن الکریم، مجد الفونجی، کویت، مرکز المخطوطات والتراث والوثاق، ۱۴۱۶ ق .
- (۶۰) المعجم المفهرس لافعال الصحیفة السجادية الجامعة، مصطفى الدرایتی، احمد الدرایتی، اطلاعات و مدارک علمی ایران، ۱۳۷۷ ش .
- (۶۱) معجم مقاییس اللغة، ابن فارس (م. ۳۹۵ ق.)، به کوشش عبدالسلام مجد، قم، دفتر تبلیغات، ۱۴۰۴ ق .
- (۶۲) مفردات، الراغب (م. ۴۲۵ ق.)، به کوشش صفوان داودی، دمشق، دارالقلم، ۱۴۱۲ ق .
- (۶۳) المقام الاسنی، الکفعمی (م. ۹۰۵ ق.)، به کوشش فارس الحسون، مؤسسه قائم آل مجد (عج) .
- (۶۴) المیزان، الطباطبایی (م. ۱۴۰۲ ق.)، بیروت، اعلمی، ۱۳۹۳ ق .
- (۶۵) نثر طوبی، الشعرائی (م. ۱۳۹۳ ق.)، تهران، دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۹۸ ق .
- (۶۶) موسوعة کشف اصطلاحات الفنون والعلوم، مجد علی تهانوی، بیروت، مکتبه لبنان ناشرون، ۱۹۹۶ م .
- (۶۷) المصباح المنیر، الفيومی (م. ۷۷۰ ق.)، قم، دارالهجرة، ۱۴۰۵ ق .

پانویس

۱. ↑ لسان العرب، ج ۱۱، ص ۸۲.
۲. ↑ مقاییس اللغة، ج ۵، ص ۸۰.
۳. ↑ مفردات، ص ۶۶۳، «قرب».
۴. ↑ ترتیب العین، ج ۳، ص ۱۴۵۴.
۵. ↑ الصحاح، ج ۱، ص ۱۹۸.
۶. ↑ القاموس المحيط، ج ۱، ص ۲۱۱، «قرب».
۷. ↑ التحقیق، ج ۹، ص ۲۲۶، «قرب».
۸. ↑ مفردات، ص ۶۶۳.
۹. ↑ أَقْرَبُ بِصائر ذوی التمییز، ج ۲، ص ۲۵۲.
۱۰. ↑ نثر طوبی، ص ۲۹۳ - ۲۹۴، «قرب».
۱۱. ↑ المصباح، فیومی، ص ۴۹۵، «قرب».
۱۲. ↑ المیزان، ج ۱۹، ص ۱۲۰.
۱۳. ↑ القاموس المحيط، ج ۱، ص ۲۱۱.
۱۴. ↑ الصحاح، ج ۱، ص ۱۹۹.
۱۵. ↑ لسان العرب، ج ۱، ص ۶۶۳.
۱۶. ↑ تاج العروس، ج ۳، ص ۲۰۸، «قرب».
۱۷. ↑ المقام الاسنی، ص ۹۵.
۱۸. ↑ المصباح، کفعمی، ص ۲۵۸.
۱۹. ↑ مصباح الهدایه، ص ۴۱۷ - ۴۱۸.
۲۰. ↑ خلاصة شرح تعریف، ص ۳۲۵ - ۳۲۶.
۲۱. ↑ فرهنگ اصطلاحات و تعبییرات عرفانی، ص ۶۳۷.
۲۲. ↑ کشف اصطلاحات الفنون، ج ۲، ص ۱۲۱۳.
۲۳. ↑ کشف اصطلاحات الفنون، ج ۲، ص ۱۲۱۳.
۲۴. ↑ فلسفه اخلاق، ص ۱۸۲.
۲۵. ↑ الروضة البهیة، ج ۱، ص ۳۳۱.
۲۶. ↑ روض الجنان، ص ۲۷.
۲۷. ↑ مدارک الاحکام، ج ۱، ص ۱۸۶.
۲۸. ↑ مدارک الاحکام، ج ۲، ص ۳۱۰.
۲۹. ↑ ریاض المسائل، ج ۱، ص ۱۸.
۳۰. ↑ مستند الشیعه، ج ۲، ص ۴۵.
۳۱. ↑ ذخیره المعاد، ص ۲۴.
۳۲. ↑ مفتاح الکرامه، ج ۲، ص ۲۱۲ - ۲۱۳.
۳۳. ↑ مستند الشیعه، ج ۲، ص ۴۸.
۳۴. ↑ جواهر الکلام، ج ۲، ص ۸۶ - ۸۸.
۳۵. ↑ جواهر الکلام، ج ۹، ص ۱۵۷.
۳۶. ↑ الکافی، ج ۲، ص ۲۵۲.
۳۷. ↑ کنز العمال، ج ۷، ص ۷۷۰.
۳۸. ↑ شرح فصوص الحکم، ص ۲۵۰ - ۲۵۱.
۳۹. ↑ کشف اصطلاحات الفنون، ج ۲، ص ۱۲۱۳.
۴۰. ↑ فرهنگ نوربخش، ج ۶، ص ۲۴۲ - ۲۴۳.
۴۱. ↑ شرح توحید صدوق، ج ۱، ص ۲۹.
۴۲. ↑ کشف اصطلاحات الفنون، ج ۲، ص ۱۲۱۳.
۴۳. ↑ رساله های شاه نعمت الله ولی، ج ۲، ص ۱۷۹.
۴۴. ↑ مائده/سوره ۵، آیه ۲۷.
۴۵. ↑ مریم/سوره ۱۹، آیه ۵۲.
۴۶. ↑ سبأ/سوره ۳۴، آیه ۲۷.
۴۷. ↑ توبه/سوره ۹، آیه ۹۹.
۴۸. ↑ واقعه/سوره ۵۶، آیه ۱۱.
۴۹. ↑ مائده/سوره ۵، آیه ۲۵.
۵۰. ↑ اسراء/سوره ۱۷، آیه ۵۷.
۵۱. ↑ تفسیر سید مصطفی خمینی، ج ۵، ص ۵۵۰.

٥٢. ↑ الميزان، ج١٣، ص٤٠٦.
٥٣. ↑ الميزان، ج١٦، ص١٠٢.
٥٤. ↑ جهل حديث، ص٤٥٢ ٤٥٤، ٤٠١.
٥٥. ↑ عنكبوت/سوره٢٩، آيه٥٥.
٥٦. ↑ كهف/سوره١٨، آيه١١٠.
٥٧. ↑ تفسير فرات الكوفي، ص٥٤٨.
٥٨. ↑ التبيان، ج٧، ص٢٥.
٥٩. ↑ الميزان، ج١٣، ص٢٠٢.
٦٠. ↑ رعد/سوره١٣، آيه٢٢.
٦١. ↑ بقره/سوره٢، آيه٧٢.
٦٢. ↑ روم/سوره٣٠، آيه٢٨ - ٢٩.
٦٣. ↑ انسان/سوره٧٦، آيه٩.
٦٤. ↑ ليل/سوره٩٢، آيه٢٠.
٦٥. ↑ انعام/سوره٦، آيه٥٢.
٦٦. ↑ كهف/سوره١٨، آيه٢٨.
٦٧. ↑ مفردات، ص٥٩٠، «عند».
٦٨. ↑ تفسير قرطبي، ج٧، ص٢٢٦.
٦٩. ↑ الميزان، ج٨، ص٢٨٢.
٧٠. ↑ الميزان، ج١٤، ص٢٦٥.
٧١. ↑ قمر/سوره٥٤، آيه٥٥.
٧٢. ↑ آل عمران/سوره٣، آيه١٥ - ١٦.
٧٣. ↑ انعام/سوره٦، آيه١٢٧.
٧٤. ↑ حديد/سوره٥٧، آيه١٩.
٧٥. ↑ يونس/سوره١٠، آيه٢.
٧٦. ↑ نمونه، ج١٢، ص٢٢٥.
٧٧. ↑ اسراء/سوره١٧، آيه٧٩.
٧٨. ↑ راهنما، ج٨، ص١٤.
٧٩. ↑ هود/سوره١١، آيه٣.
٨٠. ↑ هود/سوره١١، آيه٥٢.
٨١. ↑ هود/سوره١١، آيه٦١.
٨٢. ↑ هود/سوره١١، آيه٩٠.
٨٣. ↑ راهنما، ج٨، ص١٤.
٨٤. ↑ جامع البيان، ج٢٣، ص٨٩.
٨٥. ↑ التبيان، ج٨، ص٥١٥.
٨٦. ↑ الصافي، ج٤، ص٢٧٤.
٨٧. ↑ صافات/سوره٣٧، آيه٩٩.
٨٨. ↑ راهنما، ج١٥، ص٤١٧.
٨٩. ↑ صافات/سوره٣٧، آيه٨٤.
٩٠. ↑ نجم/سوره٥٣، آيه٨.
٩١. ↑ نجم/سوره٥٣، آيه٩.
٩٢. ↑ فاطر/سوره٣٥، آيه١٠.
٩٣. ↑ الصافي، ج٤، ص٢١.
٩٤. ↑ الصافي، ج٥، ص٢٢٢.
٩٥. ↑ الصافي، ج٥، ص٢٦٦.
٩٦. ↑ الميزان، ج٢٠، ص٦٩.
٩٧. ↑ الميزان، ج١، ص٢٣.
٩٨. ↑ فرقان/سوره٢٥، آيه٥٧.
٩٩. ↑ مزمل/سوره٧٢، آيه١٩.
١٠٠. ↑ انسان/سوره٧٦، آيه٢٩.
١٠١. ↑ عنكبوت/سوره٢٩، آيه٦٩.
١٠٢. ↑ فاتحه/سوره١، آيه٦.
١٠٣. ↑ فاتحه/سوره١، آيه٧.
١٠٤. ↑ آل عمران/سوره٣، آيه١٠١.
١٠٥. ↑ شرح فصوص الحكم، ص٤٤٠ ٤٤١.
١٠٦. ↑ يونس/سوره١٠، آيه٦٢.
١٠٧. ↑ آل عمران/سوره٣، آيه٥٥.
١٠٨. ↑ راهنما، ج٢، ص٤٥٧.
١٠٩. ↑ مجمع البيان، ج٦، ص٧٧٠.
١١٠. ↑ كهف/سوره١٨، آيه١١٠.
١١١. ↑ انعام/سوره٦، آيه١٦٢.
١١٢. ↑ روح البيان، ج٣، ص١٢٨ - ١٢٩.
١١٣. ↑ روح البيان، ج٨، ص٥٠٢.
١١٤. ↑ لقمان/سوره٣١، آيه٢٢.
١١٥. ↑ بقره/سوره٢، آيه١١٢.
١١٦. ↑ نساء/سوره٤، آيه١٢٥.
١١٧. ↑ نساء/سوره٤، آيه١٤٦.
١١٨. ↑ زمر/سوره٣٩، آيه٢.
١١٩. ↑ بقره/سوره٢، آيه١٢٩.
١٢٠. ↑ اعراف/سوره٧، آيه٢٩.
١٢١. ↑ بينه/سوره٩٨، آيه٥.
١٢٢. ↑ صافات/سوره٣٧، آيه٤.
١٢٣. ↑ محجة البيضاء، ج٨، ص١٢٩.
١٢٤. ↑ التبيان في آداب حملة القرآن، ص٣٣.
١٢٥. ↑ تفسير قرطبي، ج٢، ص٩٨.
١٢٦. ↑ الكافي، ج١، ص١٨٧ - ١٨٨.
١٢٧. ↑ الكافي، ج٢، ص٧٤ - ٧٥.

- ↑ ۱۲۸. الکافی، ج ۲، ص ۸۰.
- ↑ ۱۲۹. الکافی، ج ۲، ص ۱۹۶.
- ↑ ۱۳۰. کنز العمال، ج ۳، ص ۲۴.
- ↑ ۱۳۱. الکافی، ج ۲، ص ۵۴۵.
- ↑ ۱۳۲. المعجم المفهرس لالفاظ صحیفة السجادیة، ص ۴۶۸ - ۴۷۰.

منبع

مرکز دائرة المعارف قرآن کریم، برگرفته از مقاله «تقرب»، ج ۸، ص ۳۹۵.

رده‌های این صفحه : [اخلاق اسلامی](#) | [تقرب](#)